

Л. В. Охрімчук, магістрант
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
(науковий керівник: Мельничук В. В.,
канд. екон. наук, доцент)

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ВІДКРИТИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ

Порядок організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах визначається розділом 3 Закону України «Про бухгалтерський облік на фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-IV. У цьому розділі чітко розмежована відповідальність власника (або уповноваженої ним особи) і головного бухгалтера (або особи, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку в акціонерному товаристві).

Організація бухгалтерського обліку акціонерних товариств передбачає з боку власників комплекс заходів, спрямованих на забезпечення реєстрації фактів господарської діяльності, узагальнення їх із метою одержання необхідної інформації для складання звітності та прийняття управлінських рішень, а також забезпечення інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів. Організаційними ознаками обліку діяльності акціонерних товариств визначено: формування статутного капіталу, наявність акцій та оцінка за ринковою вартістю, що дасть можливість визначити дійсну вартість частки учасників у товаристві; формування емісійної та дивідендної політики, що сприяє збільшенню акціонерного капіталу та стимулюванню ефективної діяльності акціонерних товариств; контроль за обліком, що передбачає управління власним капіталом і створення інформаційної бази емітента цінних паперів.

У науковій та нормативній літературі зазначається, що *акціонерним* визнається товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства.

Згідно П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», під власним капіталом розуміють частину в активах підприємствах, що залишається після вирахування його зобов'язань [2].

Власний капітал, а також його зміни (збільшення, зменшення) обліковуються на рахунках класу 4 «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» відповідно плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [3]. Рахунки цього класу призначені

для узагальнення інформації про стан і рух коштів різновидностей власного капіталу — статутного, пайового, додаткового, резервного, вилученого, неоплаченого капіталу, а також нерозподілених прибутків (непокритих збитків).

Аналітичний облік статутного капіталу пропонується вести у відомості обліку підписки на акції, де слід відображати за акціонерами і за видами акцій суму підписаного капіталу й оплату акцій до реєстрації та після неї. В ній є інформація про суму розміщених і нерозміщених акцій на звітну дату. Пропонується вести відомість аналітичного обліку по рахунку 40 «Статутний капітал» у розрізі вартості розміщених простих і привілейованих акцій. Облік заборгованості з підписки на акції рекомендується вести у картках обліку розрахунків з акціонерами, що дасть можливість обліковувати стан внесків за кожним акціонером та підвищить інформативність і точність бухгалтерських даних. Пропонується вести відомість аналітичного обліку по рахунку 46 «Неоплачений капітал» за видами акцій та акціонерами товариства.

Облік додаткового капіталу доцільно вести в складі додаткового акціонерного капіталу і додаткового внесеного капіталу з веденням субрахунків: «Дохід від операцій з власними акціями», «Капітал на розвиток підприємства».

Кожен господарюючий суб'єкт повинен використовувати в своїй господарській діяльності такий метод управління власним капіталом, як його оцінка, аналіз якої дає можливість на подальшу перспективу підвищити інвестиційну привабливість підприємства. Незважаючи на те, що з правового погляду доходи майбутніх періодів є «майбутнім» власним капіталом, з економічного — вони повноцінно виконують усі функції власного капіталу. Тому для розрахунку величини чистих активів доходи майбутніх періодів можна класифікувати як частину власного капіталу, а чисті активи визначати як різницю між активами й зобов'язаннями товариства, збільшену на величину доходів майбутніх періодів.

Підхід з погляду чистих активів відповідає концепції підтримки (збереження) власного капіталу. Пропонується збільшити поріг збереження капіталу та зобов'язати товариства зменшувати статутний капітал, коли чисті активи стануть менше суми статутного й додаткового акціонерного капіталу. За таких обставин акціонерні товариства, що нарощують свої показники, відповідатимуть концепції підтримки капіталу й збережуть фінансову стійкість.

Таким чином, система обліку власного капіталу повинна забезпечувати систематизацію й узагальнення вихідної інформації про

всі зміни у складі власного капіталу, а також формування звітності на основі одержаних результатів. Склад елементів власного капіталу, представленого у звітності, має бути адекватним складу елементів, що утворюють вихідну інформацію. Тому пропонується деталізувати деякі статті балансу щодо відображення складових власного капіталу з метою забезпечення їх більшої аналітичності. Також передбачено примітки до звітності у вигляді описів фінансового стану власників, випущених акцій товариства, вартості чистих активів, змін у обліковій політиці та інших суттєвих даних, що забезпечить користувачів необхідною додатковою обліковою інформацією щодо власного капіталу акціонерного товариства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік на фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999р. № 996-IV.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999р. № 559.
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено наказом Міністерства фінансів України № 291.
4. *Маренич Т. Г.* Бухгалтерський облік в агро формуваннях: Підручник / За редакцією В. Я. Амбросова. — 2-е видання, допов. і перероб. — К.: ВД-«Професіонал», 2005. — 896 с.
5. *Ткаченко Н. М.* Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. — К., 2007.

Л. К. Панченко, магістрант
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
(науковий керівник: Бондар М. І.,
канд. екон. наук, доцент)

ОЦІНКА СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Маючи на меті успішне функціонування підприємства, підвищення рівня рентабельності, збереження та збагачення його активів необхідно мати налагоджений механізм управління, найважливішим елементом якого є повсякденний внутрішній контроль.

Система внутрішнього контролю — сукупність політики і процедур, прийнятих керівництвом з метою забезпечення, орга-